

одному тексті документа слід використовувати тільки одну форму, навіть якщо синоніми є тотожними. Це полегшує розуміння тексту.

Список бібліографічних посилань

1. Вербенец М. Лексико-семантичні процеси в сучасній юридичній термінології. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2005. Вип. XI. С. 54–65.
2. Корж А. В. Ділова українська мова для юристів: лекції та комплексні завдання : навч. посіб. Київ, 2002. С. 89–91.
3. Фальшивий // Словник синонімів (Полюга Л.). URL: <http://www.rozum.org.ua/index.php?a=term&d=23&t=4806> (дата звернення: 28.10.2018).

Одержано 31.10.2018

УДК 811.111

Людмила Володимирівна ГЕРМАН,

кандидат філологічних наук, доцент,

завідувач кафедри мовних дисциплін

Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПЕРЕМИКАННЯ КОДІВ ЯК ОДНОГО ІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ МОВНОГО КОНТАКТУВАННЯ

Мовні контакти – це взаємодія мов, яка виникає в результаті контактування колективів, які є носіями цих мов. Вони мають місце в певних географічних ареалах і обумовлені етнічними, історичними та соціальними факторами. Наслідками такого контактування можуть бути запозичення, інтерференція, креолізація, піджинізація та ін. Наша робота присвячена теоретичним питанням вивчення перемикання кодів (ПК), яке часто зустрічається поміж білінгвів у двомовному або багатомовному комунікативному просторі.

Зазначимо, що проблема ПК є однією з найбільш широко досліджуваних у вітчизняній та зарубіжній контактній лінгвістиці (J. Bloom, M. Clyne, J. Gumperz, J. Fishman, A. Швейцер, Л. Масенко, Л. Ставицька та ін.). Перші праці, в яких досліджувалося ПК, з'явилися в англomовній лінгвістичній літературі в середині 70-х років XX сторіччя, хоча на це явище без вживання терміна ПК звернув увагу ще Р.Якобсон, який писав: «будь-який спільний код має багато форм і є ієрархічною сукупністю різних субкодів, які вільно обираються мовцями в залежності від функції повідомлення, адресата та відносин між співрозмовниками» [1, с. 16].

Висування на перший план питань опису проявів мовних контактів (МК) в значній мірі зумовлено розповсюдженістю білінгвізму та полілінгвізму у сучасному суспільстві та різноманітністю ситуацій, які охоплюють різні ступені мовної взаємодії. Розширення міжетнічних контактів, інтенсивні міграції, взаємодія місцевих та офіційних мов у колишніх колоніальних країнах, сучасні процеси інтеграції тощо – обумовлюють ріст МК, а звідси – розширення сфер взаємодії мовних кодів.

Спочатку ПК вважалося таким використанням мови, що не відповідало мовним стандартам, трактувалося як прояв недостатньої лінгвістичної компетенції мовця. З появою робіт J. Bloom та J. Gumpertz лінгвісти почали розглядати їх як поширену манеру спілкування білінгвів. Вчені по-різному визначають термін «ПК»: «поперемінне використання білінгвом елементів двох і більше мов у межах одного комунікативного акту» (В. Беліков); «усвідомлений перехід мовця у процесах мовного спілкування з матричної мови (діалекту/стилю) на іншу мову (діалект/ стиль), пов'язаний зі зміною параметрів комунікативного акту» (Ф. Бацевич); «перехід з певної мови або форми її існування (коду чи субкоду) на інший код, обумовлений змінами рольових відносин між мовцями у процесі комунікації» (В. Міхальченко) та ін.

Як зазначають деякі вчені (І. Брага, Ю. Балакіна та ін.), у сучасній лінгвістиці сформувалося декілька напрямів дослідження ПК у певній комунікативній ситуації: соціологічний (дослідження впливу екстралінгвальних чинників на особливості ПК); психолінгвістичний (виявлення моделей, які здатні описати, як білінгв отримує, акумулює, перетворює та передає лінгвістичну інформацію з різних мовних систем); культурно-антропологічний (вивчення мовленнєвого акту як значущого засобу вираження і

усвідомлення цінностей певної соціокультурної групи, певної культури); лінгвістичний (дослідження того, чи підпорядковується ПК певним правилам і якщо так, то наскільки вони універсальні та обов'язкові).

Зазначимо, що ПК у процесі комунікації виконує певні функції. Поміж них виділяють: референтну (коли мовцю бракує мовних засобів однієї мови і він переходить на іншу), адресну (коли в певних ситуаціях шляхом ПК можна виключити з акту комунікації співрозмовника), експресивну (для демонстрації своєї змішаної ідентичності), фатичну (ПК може вказувати на зміну тону розмови або загального реєстру мовлення з метою привернення уваги співрозмовника, створення комічного ефекту тощо), металінгвістичну (визначається прямими або непрямыми коментарями, які стосуються залучених до комунікації мов), стилістичну (коли в процесі ПК включені такі стилістичні засоби, як іронія, каламбур тощо) [2, с. 6–7].

Таким чином, вивчення теоретичних питань, які стосуються одного із наслідків мовного контактування, а саме ПК, дають можливість та створюють підґрунтя дослідити це явище на матеріалі англо-самоанського білінгвізму у Новій Зеландії та виявити його особливості.

Список бібліографічних посилань

1. Якобсон Р. О лингвистических аспектах перевода // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. М. : Наука, 1978. С. 16.

2. Балакина Ю. В., Соснин А. В. Теоретические основы переключения кодов и функционирование заимствований с позиций контактной лингвистики. *Вестник ВГУ*. 2015. № 2. С. 6–7.

Одержано 01.11.2018

УДК 037.011.33(477)-057.30

Сергій Петрович ГІРЕНКО,

кандидат педагогічних наук, доцент,

заступник декана з навчально-методичної роботи факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Станіслав Олександрович ОСЯТИНСЬКИЙ,

начальник відділу міжнародних зв'язків

Харківського національного університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО ДІЙ У ПРОФЕСІЙНОМУ КОНФЛІКТНОМУ ПРОСТОРІ

Сучасні традиційні та експериментальні моделі освітньої підготовки працівників Національної поліції реалізуються переважно за рахунок формування первинних (базових) знань курсантів та слухачів) зі стандартизованого переліку теоретичних дисциплін загального соціального та правового спрямування, практичної підготовки (ознайомча, навчальна практики та стажування на посаді) та блоку спеціальних практичних вмінь (спеціальна фізична, тактико-спеціальна, вогнева підготовка), здатних сформувати основи базових професійних компетенцій майбутнього правоохоронця. Однак, сьогодні в суспільстві нерідко виникає питання щодо рівня компетентності поліцейських; а точніше – чи здатні вони професійно грамотно поводитись у конфліктному середовищі?

Змістовні аспекти конфліктності професійного середовища працівників правоохоронних органів є предметом дослідження в працях Ю. Аленіна, В. Андросюка, О. Баєва, О. Бандурки, О. Бауліна, В. Бачиніна, В. Безбородова, А. Буданова, І. Ващенко, В. Великого, С. Гіренка, Л. Гуртієвої, В. Друзя, О. Звонка, Н. Карпова, О. Кришевич, Л. Лобойко, В. Медведєва, О. Михайленко, В. Назарова, О. Небрат, С. Осіпової, М. Панова, М. Погорецького, Л. Філонова, Н. Філімонов, С. Шейфера та ін.

Основи переговорної діяльності, розробка та впровадження практичних механізмів управління конфліктом та його компонентами (стосунками, учасниками, емоційними станами) відображено в дослідженнях В. Андрєєва, А. Анцупова, О. Бандурки, І. Ващенко, В. Зігерта, Г. Ложкіна, Н. Повякель, К. Сельченка, Б. Уизерс, Р. Фішера, Л. Цоя. Запропоновані комунікативні та психоемотивні техніки управління конфліктними станами особистості,

© Гіренко С. П.,

Осятинський С. О., 2018